

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
40 (1997-1998)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-18-4

001 3811

BRNO 1999

PD 4423

S 9990385

395

250, ✓

PŘEHLED VÝZKUMŮ 40 (1997-1998)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla,
Richard Zatloukal

Na titulním listě: Mikulčice - sídliště na "Klášteřisku"

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1999 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

Nálezy: V hloubce 15 cm od betonového základu zlomek železa (hřebík z rakve ? - nál. č. 1106/98).

Hrob č. 10 (nál. č. 1107/98)

Obdélná hrobová jáma zahloubená 40 cm pod betonový základ domu. Kostra v natažené poloze s rukama podél těla. Stav kostí dobrý. Po levé straně podél kostry hnědá vrstvička, která překrývala v souvislé vrstvě celou kostru. Orientace JZZ - SVV.

Nálezy: Po levé straně nad pánví železný nůž (nál. č. 1108/98). V oblasti pánve, původně v osobním vāčku (nál. č. 1109/98) železná ocílka, přezka, kamenný brousek a 6 kusů štípané industrie.

Hrob č. 11 a 12

Oba hroby zasahovaly na sousední pozemek (vinohrad) na jižním okraji prokopané plochy. Nebyly zkoumány.

Otto Marek - Rostislav Skopař - Jaroslav Škojec, AÚ AV ČR Brno

Resumé:

Bukovany (Bez. Hodonín). Intravilan der Gemeinde. Mittelburgwallzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

DRAHANY (okr. Prostějov)

Polní trať „Maršény“. Zaniklá středověká ves Maršín. Povrchový průzkum.

Komplexní povrchový průzkum ve dnech 22. dubna a 15. října 1997 byl soustředěn jak na upřesnění možných variant půdorysného utváření vsi, tak na získání většího množství chronologicky citlivějšího keramického materiálu z této známé, již roku 1971 E. Černým objevené lokality (srov. Černý 1992, 79-80).

Místo zaniklé středověké vsi Maršín je situováno v centrální části Drahané vrchoviny, 1,7 km severozápadně od Drahan, v severozápadním výběžku jejich katastrálního území. Osada zde zaujala pramennou pánev a horní úsek širšího a mělkého, k jihovýchodu orientovaného potočního údolí, modelovaného v břidlicích spodního karbonu, které byly překryty chudými hnědými půdami. Hluboká orba, provedená i na dosud zatravněné levé straně potoka, umožnila upřesnit půdorysný typ osady jako dvouřadý, s možným propojením obou řad v pramenné části (Státní mapa 1 : 5 000 - odvozená, list Boskovice 0-7 z roku 1993: areál zaniklé středověké vsi vymezen body, od Z a J okrajové sekční čáry vzdálenými 378,5 : 66; 390 : 102,5; 376 : 116; 346 : 123,5 a 338 : 101 mm). Nicméně podle povrchových sběrů byla intenzivněji a ve větším rozsahu osazena jihozápadní, pravá strana údolí, kde se archeologické nálezy vyskytovaly v pásu 325 m dlouhém a na severozápadním konci až 115 m širokém (ve střední a jihovýchodní části činí šířka okolo 50 m), ve vzdálenosti 20 - 30 m sledujícím vlastní vodoteč, na velmi mírném, k východu až severovýchodu orientovaném svahu 608 - 615 m n. m. Na protější, levé straně se osídlení koncentrovalo ve větší distanci od potočního úžlabí (30 - 60 m), v pásu zhruba 120 m dlouhém a až 60 m širokém, na středně svažité terase 611 - 614 m n. m. s jihozápadní orientací. Zatímco na dolním konci vsi se tak obě řady usedlostí vzdalovaly až na 100 m, v horním závěru se naopak přiblížily na 30 m a nelze vyloučit, že zde došlo víceméně k uzavření celého půdorysu (vlastní čelo pramenné pánve je dnes zamokřenou pastvinou). Takovéto utváření bylo ostatně

u zaniklých i dosud existujících osad na Drahanské vrchovině poměrně časté, vzpomenout lze například Bystřec, Lhotu u Karolína, Neradice, či blízký Valdov (Černý 1992, obr. 17, 44 a 60; Doležel 1993, 83). Areály původních jednotlivých usedlostí byly indikovány zvláště na pravé straně potočního údolí okrsky organickými složkami intenzivněji zbarvených půd a zvlněným terénním reliéfem, ze základových konstrukcí vlastní zástavby mohlo pocházet několik větších kusů lomového kamene.

Povrchové sběry přinesly celkem 130 keramických zlomků, z toho 31 z okrajů, 27 z výdutí s dekorem a 15 z den. Početnější byly nálezy v jihozápadní polovině (107 fragmentů), méně četné na polovině protější (23 kusů). Hrnčina vcelku obvyklé typologické skladby (hrnky, hrnce, zásobnice, naběračka, mezi mladší keramikou i zvoncovitá poklice, džbán a miska) náleží z větší části na lokalitě nejstaršímu horizontu tuhové keramiky 13. století, počátky osídlení nebude zřejmě možné při absenci archaičtějších komponent položit dříve než do 3. čtvrtiny 13. věku. Poměrně hojná byla i keramika ze závěru 13. století s povrchovou hnědo-červenou oxidační vrstvou, morfologií i dekorem odpovídající nálezům z nedalekého Smilova hradiska (Nekuda - Reichertová 1968, 247-255). Zánikový horizont reprezentuje nemnoho zlomků zařaditelných do 1. poloviny 15. věku, další keramické fragmenty časného novověku se na místo dostaly druhotně, již po zániku vsi. Nálezové spektrum doplňuje úlomek snad opracovaného kusu horniny (žernov?).

Podle výsledků povrchového průzkumu patřil Maršín k početné skupině dvouřadých vsí Drahanské vrchoviny, lokovaných v pramenných částech drobných místních vodotečí většinou v otevřenějších náhorních polohách. Jak složení nálezů, tak písemné prameny napovídají, že šlo pravděpodobně o nepřiliš stabilní, již záhy retardující sídliště, k jehož zániku snad přispěla i blízkost vlastních Drahan, ve 14. století trhové osady pro horní část plumlovského panství (srov. např. Kuča 1996, 757-759). Zatímco v prvé písemné zprávě figuroval roku 1347 Maršín ve výčtu vsí plumlovského dominia, už roku 1384 byl označen pouze jako dvůr (*curia Marssin*), v letech 1466, 1480 a později se hovořilo již jen o pusté vsi (Černý 1992, 79-80). Plužinu zaniklého Maršína bylo pak možné do nedávného zcelení stopovat v severozápadní části drahanského katastru, svým úsekovým dělením se ostře odlišující od radiální záhumenicové plužiny samotných Drahan.

Jiří Doležel, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

- Černý, E. 1992: Výsledky výzkumu zaniklých středověkých osad a jejich plužin. Historicko-geografická studie v regionu Drahanské vrchoviny. Brno.
- Doležel, J. 1993: Lokalizace a průzkum tří zaniklých středověkých vsí v povodí Svitavy a Svatky (okr. Blansko, Brno-venkov), Přehled výzkumů 1991, 82-85.
- Kuča, K. 1996: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. A – G. Praha.
- Nekuda, V. – Reichertová, K. 1968: Středověká keramika v Čechách a na Moravě. Brno.

Resumé:

Drahany (Bez. Prostějov). Feldflur „Maršény“. Mittelalterliche Dorfwüstung Maršín. Oberflächenuntersuchung.

DRAHANY (okr. Prostějov)

Lesní trať „U Baldova žlíbku“. Zaniklá středověká ves Valdov. Povrchový průzkum.

Na známé lokalitě, situované 1,9 km jihovýchodně od Drahan (viz Černý 1992, 80-82), byly při informativní návštěvě 22. dubna 1997 sebrány 4 keramické fragmenty ve střední